U.G. 3rd Semester Examination - 2021

SANSKRIT

[HONOURS]

Course Code: BSNSSEHT 305

Course Title: Indian System of Debate

Full Marks : 50 Time : 2 Hours

The figures in the right-hand margin indicate marks.

Answer all the questions by choosing correct alternative:

2×25=50

1. न्यायसूत्रस्य प्राचीन-व्याख्याकारेषु अन्यतमः ________।
   क) वात्स्यायनः ख) भरद्वाजः
   ग) श्रीमद्वाचस्पतिः मिश्रः घ) सर्वे एव

2. संशयादयः चतुर्दशपदार्था एव ________।
   क) आन्वीक्षिकीविद्या ख) चतुर्थी विद्या
   ग) अध्यात्मविद्या घ) तर्कविद्या

3. महर्षिः अक्षपादः कः?
   क) न्यायसूत्रकारः ख) न्यायभाष्यकारः
   ग) न्यायवार्त्तिककारः घ) तार्किकरक्षा-कारः

4. सिद्धान्तः कतिविधः?
   क) पञ्चविधः ख) चतुर्विधः
   ग) त्रिविधः घ) द्विविधः

5. साध्यसाधर्म्यात् तद्धर्मभावी दृष्टान्तः ________।
   क) उदाहरणम् ख) सिद्धान्तः
   ग) तर्कः घ) निर्णयः

6. 'न्यायः' शब्दोऽयं केन नाम्ना ज्ञायते—
   क) आन्विक्षिकी ख) तर्कविद्या
   ग) हेतुविद्या घ) सर्वाणि विकल्पानि

7. कथा कतिविधा?
   क) चतुर्विधा ख) त्रिविधा
   ग) पञ्चविधा घ) द्विविधा

8. पञ्चावयवोपपन्नः कः?
   क) वादः ख) निर्णयः
   ग) जल्पः घ) सिद्धान्तः

9. छलजातिनिग्रहस्थानसाधनोपलम्भः ________।
   क) वादः ख) निर्णयः
   ग) जल्पः घ) सिद्धान्तः

10. "स प्रतिपक्ष-स्थापना हीनो वितण्डा"—अत्र 'स' पदेन कः बोध्यः?
    क) वितण्डा ख) निर्णयः
    ग) सिद्धान्तः घ) जल्पः

11. वचनविघातोऽर्थ विकल्पोपत्त्या ________।
    क) छलम् ख) वितण्डा
    ग) निर्णयः घ) सिद्धान्तः

12. छलं कतिविधम्?
    क) द्विविधम् ख) त्रिविधम्
    ग) चतुर्विधम् घ) पञ्चविधम्

13. जातयः कति प्रकाराः?

क) विंशति-प्रकाराः   ख) चतुर्विंशति-प्रकाराः

ग) ऊनविंशति-प्रकाराः   घ) सप्तविंशति-प्रकाराः

14. अभिशेषोऽभिहितेर्थे वक्तुरभिप्रायादर्थान्तर-कल्पना ________?

क) वाक्छलम्   ख) उपचारच्छलम्

ग) सामान्यच्छलम्   घ) कल्पनाच्छलम्

15. साधर्म्य-वैधर्म्याभ्यां प्रत्यवस्थानं ________।

क) छलम्   ख) वितण्डा

ग) निर्णयः   घ) जातिः

16. "साधर्म्य-वैधर्म्याभ्यां प्रत्यवस्थानं..."—अत्र 'प्रत्यवस्थानम्' पदस्य कोऽर्थः?

क) सामान्यवचनम्   ख) दोषोद्भावनम्

ग) प्रत्युत्तरम्   घ) विरुद्धवचनम्

17. उल्लिखितासु विकल्पासु जात्याः प्रकाराः काः?

क) साधर्म्यसमा   ख) उत्कर्षसमा

ग) अपकर्षसमा   घ) सर्वाः विकल्पाः

18. धर्म-विकल्प-निर्देशेऽर्थे-सद्भावप्रतिषेधः कः?

क) सामान्यच्छलम्   ख) उपचारच्छलम्

ग) साधर्म्यसमा   घ) वाक्छलम्

19. साध्यदृष्टान्तयोर्धर्मविकल्पाद् उभयसाध्यत्वात् किं भवति?

क) उत्कर्षसमा   ख) अपकर्षसमा

ग) साधर्म्यसमा   घ) 'क' 'ख' च उभयम्

20. प्रतिज्ञाहेत्वोर्विरोधः कः?

क) प्रतिज्ञाहानिः   ख) मतानुज्ञा

ग) प्रतिज्ञाविरोधः   घ) प्रतिज्ञासन्यासः

21. लौकिक-परीक्षकानां यस्मिन्नर्थे बुद्धिसाम्यं भवति सः ________।

क) तर्कः   ख) दृष्टान्तः

ग) सिद्धान्तः   घ) अपवर्गः

22. कस्मिन्नपि विषये विपरीत-ज्ञानरूपः भ्रमः कः?

क) अप्रतिपत्तिः   ख) विप्रतिपत्तिः

ग) अज्ञातम्   घ) खलीकारः

23. मतानुज्ञा कस्य प्रकारा?

क) छलस्य   ख) वितण्डायाः

ग) निर्णयस्य   घ) निग्रहस्थानस्य

24. कति निग्रहस्थानानि?

क) विंशति-प्रकाराणि   ख) चतुर्विंशति-प्रकाराणि

ग) द्वाविंशति-प्रकाराणि   घ) सप्तविंशति-प्रकाराणि

25. विप्रतिपत्तिरप्रतिपत्तिश्च काः?

क) छलम्   ख) निग्रहस्थानम्

ग) निर्णयः   घ) जातिः